Τα επτά θαύματα της αρχαιότητας

Κατά την αρχαιότητα και την προ Χριστού περίοδο καταγράφηκαν κάποια μνημεία ως μεγαλουργήματα της εποχής ή αλλιώς θαύματα του αρχαίου κόσμου.
Από αυτά έχουν ξεχωρίσει επτά και έτσι έχει μείνει στην ιστορία να αναφέρονται ως τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου.
Εμπνευστής του καταλόγου αυτού, θεωρείται ο Αντίπατρος ο Σιδώνιος ο οποίος λέγεται ότι επισκέφτηκε όλα τα μνημεία και συνέταξε τον κατάλογο.
Από όλα τα θαύματα το μόνο που κατάφερε να διασωθεί μέχρι σήμερα είναι η πυραμίδα του Χέοπα στην Αίγυπτο το οποίο ήταν και το παλιότερο εκ των μνημείων.
Το δημιούργημα με τη μικρότερη διάρκεια ζωής ήταν ο Κολοσσός της Ρόδου καθώς καταστράφηκε μόλις 58 χρόνια μετά την κατασκευή του εξαιτίας ενός καταστροφικού σεισμού που έπληξε το νησί εκείνη την περίοδο.

Παρακάτω κατατάσσονται τα επτά θαύματα κατά χρονολογική σειρά από το αρχαιότερο προς το νεότερο.

Οι πυραμίδες της Γκίζας
Οι πυραμίδες της Γκίζας είναι το αρχαιότερο σωζόμενο από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου και είναι πιο διάσημες πυραμίδες του κόσμου. Βρίσκονται στην Αίγυπτο. Η κατασκευή χρονολογείται στο 2580 π.Χ. και βρίσκονται στην Νεκρόπολη της Γκίζας. Το σύμπλεγμα πιθανολογείται ότι χρησιμοποιήθηκε για τον ενταφιασμό Φαραώ και κατασκευάστηκε από την τέταρτη δυναστεία των Αιγυπτίων.

Στην αρχαία Νεκρόπολη της Γκίζας ανήκουν: η Πυραμίδα του Χέοπα, γνωστή και ως «η Μεγάλη Πυραμίδα», η λίγο μικρότερη Πυραμίδα του Χεφρήνου και η σχετικά μετρίου μεγέθους Πυραμίδα του Μυκερίνου. Ανήκουν και οι τρεις στην Τέταρτη Δυναστεία. Όλες μαζί σχημάτιζαν ένα απέραντο συγκρότημα από μικρότερες πυραμίδες (των βασιλισσών), νεκρικούς ναούς, Μαστάμπες και τάφους αξιωματούχων. Στη Νεκρόπολη ανήκει και η περίφημη Μεγάλη Σφίγγα.

Η μεγαλύτερη και πιο διάσημη είναι η πυραμίδα του Χέοπα (ή Χούφου) ενώ οι άλλες δύο είναι μικρότερες και βρίσκονται κάποια μέτρα μακρύτερα από την πυραμίδα του Χέοπα. Έχει ύψος 146,60 μ. και τέλεια τετράγωνη βάση με πλευρά 230,35 μ., προκαλεί δε εντύπωση στους σύγχρονους ερευνητές για τα δεδομένα

της εποχής της κατασκευής της. Έχει όγκο 2.521.000 κυβ. μ., καλύπτει επιφάνεια 54.000 τετρ. μ. και το υπολογιζόμενο βάρος της φθάνει τους 6,5 εκατομμύρια τόνους. Συμπεριλαμβάνεται στα Επτά Θαύματα του κόσμου. Για την αποπεράτωσή της χρειάστηκαν 20-30 χρόνια δουλειάς από 100.000 εργάτες-δούλους, πολλοί από τους οποίους πέθαναν κατά τη διάρκεια κατασκευής της . Το μνημείο σήμερα συγκινεί τους επισκέπτες της Αιγύπτου για το μεγαλείο του και την τεχνική του και προβληματίζει τους σύγχρονους ειδικούς για το πώς μπόρεσαν να λύσουν τα τόσα προβλήματα μηχανικής και στατικής οι αρχαίοι συνάδελφοί τους. Εξωτερικά, η πυραμίδα του Χέοπα είναι επιστρωμένη με πλάκες από γρανίτη. Το εσωτερικό ήταν λαβύρινθος από διαδρόμους και δωματιάκια, που εμπόδιζαν την εύκολη διείσδυση στον κύριο χώρο, όπου βρισκόταν η σαρκοφάγος του Φαραώ. Ο χώρος αυτός είχε ύψος 5 μ., πλάτος 5,34 μ. και μήκος 10,33 μ. Η λάρνακα, μέσα στην οποία βρισκόταν η μούμια του Φαραώ, ήταν από ροζ γρανίτη.
Για την κατασκευή της πυραμίδας, επιλέχθηκε ο ιδανικός χώρος: ο τελευταίος πετρώδης όγκος της λιβυκής πεδιάδας, πριν από το δέλτα του Νείλου στην πεδιάδα της Γκίζας. Οι ιερείς-αστρονόμοι προσανατόλισαν το μνημείο προς την ιερή πόλη Κεμ (Ληθόπολη), που προστατευόταν από το θεό Χόρους. Για να το επιτύχουν, οι αστρονόμοι έπρεπε να καθορίσουν το Βορρά. Το κατόρθωσαν με εκπληκτική ακρίβεια, με προσέγγιση 2″ και με όργανα προσκοπικά. Όπως το «μέρκχετ» , μια ράβδο με σχισμή στην κορυφή, μέσα από την οποία παρατηρούσαν την κίνηση των άστρων, μια άλλη ράβδο με νήμα της στάθμης που έδειχνε αν κρατούσαν ευθεία την πρώτη, κι ένα επίπεδο αναφοράς πάνω στο έδαφος, που έδειχνε τις 360 μοίρες.

Η δεύτερη πυραμίδα ήταν ο τάφος του Κχεφρέν ή Χεφρήνου, ενός από τους πιο αξιόλογους διαδόχους του Χέοπα. Μάλιστα ο Χεφρήνος κατασκεύασε και τη Σφίγγα, ένα ακόμα διάσημο μνημείο της Αιγύπτου.

Η τρίτη ήταν η πυραμίδα του Μυκερίνου, διαδόχου του Χεφρήνου, η οποία είναι ακόμα μικρότερη στο ύψος.

Το εργοτάξιο κατασκευής μιας πυραμίδας, είχε μια πολύπλοκη οργάνωση που, ξεκινώντας από τον «αρχηγό» όλων των έργων του βασιλιά, έφτανε στους τέσσερις επιθεωρητές των πλευρών της βάσης της πυραμίδας και στους αρχιτέκτονες, στους γραφιάδες, στους επιστάτες των συνεργείων, στους εξειδικευμένους εργάτες (ξυλουργούς, τεχνίτες, λαξευτές, κ.λπ.) και στους κοινούς εργάτες (οι οποίοι σπάνια ξεπερνούσαν τα 35 χρόνια ζωής και μετέφεραν ογκόλιθους βάρους τριών τόνων). Οι ογκόλιθοι που χρησιμοποιήθηκαν στην Γκίζα

ήταν δύο τύπων: ένας γκρίζος και ακατέργαστος για θεμέλια και δομικά γεμίσματα, κι ένας λευκός και συμπαγής για τις επενδύσεις. Ενώ ο τελευταίος τύπος έφτανε με πλοία από μακρινά λατομεία, ο πρώτος προερχόταν από τα λατομεία που βρίσκονταν γύρω από το βράχο, ο οποίος θα έπαιρνε τελικά τη μορφή της Σφίγγας. Η εργασία στα λατομεία της Γκίζας διευκολύνθηκε από τα εδαφολογικά χαρακτηριστικά – στρώματα βράχου ήταν χωρισμένα από αργιλώδη στρώματα πάχους 1-20 εκατοστών. Οι εργάτες έσκαβαν στις πλευρές τής βραχώδους πλάκας με σφυριά από σκληρή μυτερή πέτρα, ένα τετράγωνο σχήμα ώσπου να βρουν το αργιλώδες στρώμα. Τότε αρκούσε ένας μοχλός για να το αποκολλήσουν.

Πώς μεταφέρθηκαν οι ογκόλιθοι στο ύψος των πυραμίδων;
Μερικές υποθέσεις βασίζονται στη χρήση διαφόρων ειδών μηχανών. Άλλες, επικεντρώσουν την προσοχή τους στις ράμπες, χάρη στις οποίες οι εργάτες μετέφεραν τους ογκόλιθους. Στην πρώτη περίπτωση οι θεωρίες στηρίχτηκαν στη χρήση μηχανών για τις οποίες δεν υπάρχει καμιά μαρτυρία. Στη δεύτερη, αντίθετα, οι ειδικοί έλαβαν υπόψη τους τις τεχνικές που ήταν σίγουρα γνωστές στους αρχαίους Αιγυπτίους: κεκλιμένα επίπεδα, έλκηθρα, σκοινιά και... μπράτσα. Ο πρώτος που προσπάθησε να εξηγήσει το πώς κατασκευάστηκαν οι πυραμίδες ήταν ο Έλληνας ιστορικός Ηρόδοτος, το 480 π.Χ. Και ήταν ο πρώτος που μίλησε για ένα είδος μηχανής: την ανυψωτική αιώρα, ένα είδος ζυγού με ξύλινο ημικυλινδρικό αναφορέα. Άλλοι, πάλι, μίλησαν για ανελκυστήρες με βίντζι ή άλλο κατάλληλο εξοπλισμό. Όμως σήμερα οι μελετητές αποκλείουν ότι εκείνη την εποχή υπήρχαν βίντζια, τροχαλίες, βαρούλκα ή μεταλλικοί γάντζοι.

Οι πιο αποδεκτές υποθέσεις για τον τύπο τής ράμπας που χρησιμοποιήθηκε στην τοποθέτηση των ογκόλιθων της πυραμίδας είναι τρεις. Η πρώτη θεωρεί τη ράμπα ως ένα επικλινές επίπεδο από τη βάση ως την κορυφή, η δεύτερη θέλει μία ή περισσότερες ράμπες για κάθε πλευρά τής πυραμίδας, και η τρίτη αναφέρεται σε μια σπειροειδή ράμπα. Σύμφωνα με τους περισσότερους αρχαιολόγους, για τις πενήντα περίπου πυραμίδες και τους μεγάλους ναούς που κατασκευάστηκαν στην αρχαία Αίγυπτο χρησιμοποιήθηκαν και οι τρεις τεχνικές μαζί. Όμως, για την πυραμίδα του Χέοπα η υπόθεση της ευθείας ράμπας δε μοιάζει εφικτή. Το αναγκαίο μήκος της, για να φτάσει ως την κορυφή, θα κυμαινόταν ανάμεσα στα 1,5 και 3,5 χιλιόμετρα. Και οι διάδρομοι, πλάτους από 8 έως και 15 μέτρα, θα ήταν πολύ στενοί για να μπορούν να περάσουν οι ομάδες των εργατών που έσερναν τους ογκόλιθους -τουλάχιστον 80 εργάτες για κάθε ογκόλιθο. Ο

αιγυπτιολόγος Ούβο Χόλσερ διατύπωσε μια άλλη υπόθεση: μια σειρά από ράμπες ζιγκ-ζαγκ κατά μήκος τής μιας πλευράς τής πυραμίδας. Το κύριο πρόβλημα σ' αυτή την περίπτωση είναι οι στροφές. Πώς θα μπορούσαν να στρίψουν ογδόντα εργάτες που σέρνουν έναν ογκόλιθο τριών τόνων; Η τελευταία πρόταση είναι του Ζάκι Χαβάς, διευθυντή της Γκίζας, που βασίζεται σε πρόσφατες ανακαλύψεις και είναι επεξεργασία μιας προηγούμενης θεωρίας: μια σειρά από 16 ράμπες οι οποίες, σε ελικοειδή διάταξη, φτάνουν σε ύψος 120 μέτρων. Σ' αυτό το σημείο υπήρχε ένα πλάτωμα όπου έφτανε το απαραίτητο υλικό για την περάτωση της πυραμίδας, ακόμα και το Πυραμίδιον, το καπέλο της πυραμίδας -στην πυραμίδα του Χέοπα ζύγιζε εφτά τόνους. Είναι δυνατόν; Πρόκειται για πολύ δύσκολο έργο, όμως το εν λόγω σύστημα μοιάζει αποτελεσματικό.

Ο Θαλής ο Μιλήσιος, ήταν ο πρώτος που μέτρησε το ύψος των πυραμίδων. Όταν ταξίδεψε στην Αίγυπτο και είδε τις πυραμίδες, θέλησε να μάθει πόσο ύψος έχουν. Δυστυχώς όμως ακόμα και οι ίδιοι οι Αιγύπτιοι δεν γνώριζαν το ύψος τους. Έτσι όταν τους ρώτησε, του απάντησαν ότι θα κάνουν χρησμό στους θεούς για να τους απαντήσουν. Ο Θαλής, που δεν περίμενε φυσικά τους χρησμούς των θεών, μέτρησε το ύψος της κάθε πυραμίδας και απέσπασε το θαυμασμό του βασιλιά της Αιγύπτου Άμασι.
Για τη μέτρηση του ύψους των πυραμίδων χρησιμοποίησε ένα ραβδί, το οποίο στήριξε κάθετα στο έδαφος δίπλα από τις πυραμίδες. Στη συνέχεια περίμενε μέχρι το μήκος της σκιάς του ραβδιού να γίνει ίσο με το ύψος του. Όταν συνέβη αυτό μέτρησε το μήκος της σκιάς της κάθε πυραμίδας. Προφανώς, τη χρονική στιγμή όπου το μήκος της σκιάς του ξύλινου ραβδιού γινόταν ίσο με το ύψος του, τότε όλα τα αντικείμενα (που ήταν κάθετα τοποθετημένα στο έδαφος) σχημάτιζαν μια σκιά, με μήκος ίσο με το ύψος τους. Οι πυραμίδες δεν αποτελούσαν εξαίρεση και έτσι το ύψος μπορούσε να μετρηθεί από το μήκος της σκιάς τους.

Υπάρχουν αρκετές φήμες για το μαυσωλείο σύμφωνα με τις οποίες στο εσωτερικό του υπάρχουν καλά κρυμμένα μυστικά περάσματα που οδηγούν σε θαλάμους ενώ υπάρχει μια γενικότερη σύγχυση σχετικά με το θέμα των στενών περασμάτων στο εσωτερικό των πυραμίδων από την εποχή που ανακαλύφθηκαν, το 1872.
Δύο άξονες εκτείνονται από την ανώτερη έξοδο, που θεωρείται ο θάλαμος του Βασιλιά, έως το εξωτερικό. Όμως οι δυο χαμηλότεροι ξεκινούν από τον «Θάλαμο της Βασίλισσας», ένας στη νότια πλευρά και ένας άλλος στην βόρεια πλευρά και παραμένει άγνωστο μέχρι σήμερα που ακριβώς καταλήγουν.
Τα μυστικά αυτά περάσματα, πλάτους 8 ιντσών, παρέμειναν ανεξερεύνητα έως το

1993, όταν ένας Γερμανός μηχανικός, ο Rudolf Gantenbrink, έστειλε ένα ρομπότ κατά μήκος του νότιου περάσματος.
Μετά από σταθερή αναρρίχηση 64 μέτρων από το εσωτερικό της πυραμίδας, το ρομπότ αναγκάστηκε να σταματήσει καθώς βρέθηκε μπροστά σε μια μυστηριώδη ασβεστολιθική πλάκα επιστρωμένη με χαλκό.
Μετά από 9 χρόνια, ο Hawass, ένας από τους κορυφαίους Αιγυπτιολόγους του κόσμου, πραγματοποίησε μια έρευνα στο νότιο πέρασμα μέσω ζωντανής τηλεοπτικής σύνδεσης. Καθώς λοιπόν ο κόσμος παρακολουθούσε με κομμένη την ανάσα την έρευνα, ένα ρομπότ κατάφερε να φανερώσει μετά από μια εκσκαφή μόνο μια δεύτερη πόρτα πίσω από την αρχική ασβεστολιθική πλάκα.
Τις επόμενες μέρες ο Hawass έστειλε το ρομπότ στο βόρειο πέρασμα. Αφού διένυσε 63 μέτρα μέσα από επικίνδυνα στρώματα εδάφους, το ρομπότ αναγκάστηκε να σταματήσει μπροστά από άλλη μια πολύ μεγάλη ασβεστολιθική πλάκα.
Όπως και η προηγούμενη πόρτα, έτσι και αυτή ήταν καλυμμένη με χαλκό.

Σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα και ορισμένες υποθέσεις τα περάσματα αυτά είναι πιθανόν να οδηγούν σε ένα μυστικό θάλαμο, ο οποίος μπορεί να περιέχει οτιδήποτε: μια κρύπτη με παπύρους, το άγαλμα του Φαραώ Χέοπα ή ακόμα και τον ίδιο του τον τάφο.

Οι κρεμαστοί κήποι της Βαβυλώνας

Φρούτα και λουλούδια… Καταρράκτες… Κήποι που κρέμονται από τα πεζούλια παλατιών… Εξωτικά ζώα…
Αυτή είναι η εικόνα των κρεμαστών κήπων της Βαβυλώνας στο μυαλό των περισσότερων ανθρώπων. Όσο κι αν φαίνεται παράδοξο, είναι πολύ πιθανό τελικά αυτοί οι κήποι να υπήρξαν μόνο στο μυαλό και την φαντασία των αρχαίων Ελλήνων ιστορικών. Οι κρεμαστοί κήποι της Βαβυλώνας κατέπληξαν πολλούς ταξιδιώτες και ιστορικούς στους αρχαίους χρόνους. Αν και δεν υπάρχουν πλέον, η ιδέα ενός τέτοιου θαυμάσιου άθλου της εφαρμοσμένης μηχανικής συναρπάζει τους ανθρώπους ακόμα και σήμερα.
Οι κρεμαστοί κήποι της Βαβυλώνας πιθανολογείται ότι αποτελούσαν μέρος των εξωτερικών τειχών της Βαβυλώνας. Εικάζεται ότι χτίστηκαν περίπου το 600 π.Χ. από τον βασιλιά της δυναστείας των Βαβυλωνίων, Ναβουχοδονόσορα τον Β’ για να ικανοποιηθεί η σύζυγός του Αμυίτις που νοσταλγούσε τα πράσινα βουνά της πατρίδας της, Μηδίας, και ήθελε να διατρέφεται με φυτά που υπήρχαν στη χώρα της αλλά όχι στη Βαβυλώνα. Για το λόγο αυτό στους κρεμαστούς κήπους υπήρχε

και βοτανικός κήπος όπου καλλιεργούνταν εκείνα τα φυτά. Μια νεώτερη θεωρία λέει ότι οι κήποι χτίστηκαν από την βασίλισσα των Ασσυρίων Σεμίραμι, γύρω στο 810 π.Χ.

Οι κρεμαστοί κήποι θεωρούνται ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου αν και πολλές αμφιβολίες έχουν εκφραστεί για την φυσική ύπαρξή τους. Το γεγονός ότι αναφέρονται εκτενέστατα από δύο αρχαίους Έλληνες ιστορικούς τον Στράβωνα και τον Διόδωρο τον Σικελιώτη δεν ενισχύει κατά πολύ τα ιστορικά γεγονότα.
Τα βαβυλωνιακά αρχεία πάντως, δεν δίνουν στοιχεία πάνω σ' αυτό το θέμα. Στην πόλη της Βαβυλώνας, έχουν ανακαλυφθεί επιγραφές και πλάκες από τον καιρό του Ναβουχοδονόσορ με περιγραφές του παλατιού του, της πόλης της Βαβυλώνας και των τειχών της. Ωστόσο δεν ανακαλύφθηκε ούτε μία πλάκα όπου να αναγράφεται κάποια μορφή πιστοποίησης του σχεδιασμού και της δημιουργίας των μεγαλειωδών, και ασυνήθιστων αυτών κήπων. Ακόμη ούτε και οι ιστορικοί που δίνουν τις λεπτομερείς περιγραφές των κρεμαστών κήπων τους είδαν ποτέ.

Οι σύγχρονοι ιστορικοί υποστηρίζουν ότι όταν έφθασαν οι στρατιώτες του Αλεξάνδρου στο εύφορο έδαφος της Μεσοποταμίας και είδαν την Βαβυλώνα εντυπωσιάστηκαν. Όταν επέστρεψαν αργότερα στην τραχιά πατρίδα τους, είχαν πολλές ιστορίες να πουν για τους καταπληκτικούς κήπους και τα φοινικόδεντρα στη Μεσοποταμία, για το παλάτι του Ναβουχοδονόσορ, για τον πύργο της Βαβέλ… Και ήταν η φαντασία των ποιητών και των αρχαίων ιστορικών που συνδύασαν όλα αυτά τα στοιχεία για να παραγάγουν μαζί ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου.

Η θέση που βρίσκονταν οι κήποι τοποθετείται στην ανατολική όχθη του ποταμού Εφράτη, περίπου 50 χλμ νότια της Βαγδάτης, στο Ιράκ. Οι περιγραφές που συγκεντρώνονται για τους κήπους, μας βοηθούν να σχηματίσουμε την εξής εικόνα γι' αυτούς: Οικοδομήματα σε κατακόρυφα ανηφορικά επίπεδα, σαν βουνά από σφυρηλατημένη πέτρα, φυτεμένα με όλων των ειδών δένδρα και φυτά. Επιπλέον σε ειδικό μέρος αυτών υπήρχε ένας βοτανικός παράδεισος ειδικά για τις ανάγκες της διατροφής της βασίλισσας που καταγόταν από την Μηδία, είχε πάθος με το παραδοσιακό διαιτολόγιο της πατρίδας της.

Γύρω στο 50 π.Χ. ο Διόδωρος ο Σικελός έγραψε ότι αυτοί οι πολυεπίπεδοι κήποι στηρίζονταν σε μια σύνθετη κατασκευή από χοντρούς τούβλινους τοίχους, πέτρινα υποστυλώματα και δοκούς από κορμούς φοινικόδεντρων σε πυκνή διάταξη. Για να στεγανοποιηθούν οι δοκοί, καλύπτονταν με πλέγματα από καλάμια

και πίσσα, καθώς και δύο στρώσεις εφυαλωμένων οπτόπλινθων. Το πότισμα γινόταν με νερό από τον γειτονικό Ευφράτη. Το εκπληκτικό αποτέλεσμα ήταν μια δροσερή, υγρή κι ευωδιαστή όαση, φτιαγμένη για θεούς.

Οι κήποι είχαν εξωτικά ανθισμένα φυτά τα οποία ο Ναβουχοδονόσορ εισήγαγε από τα ξένες χώρες. Μεταξύ των φυτών αυτό πιθανόν να είχε συμπεριλάβει τον κέδρο, το κυπαρίσσι, την σμύρνα, τον γουνίπερο, την αμυγδαλιά, τη χουρμαδιά, τον έβενο, την ελιά, τη βαλανιδιά, την καρυδιά, την τρεμεντίνα, την μελιά, το έλατο, το στρίχνο, την ιτιά, τη ροδιά, τη δαμασκηνιά, την αχλαδιά, την κυδωνιά, την συκιά, το αμπέλι κ.α.

Οι λεπτομερείς περιγραφές των κήπων προέρχονται από τις αρχαίες ελληνικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων των γραφών του Έλληνα γεωγράφου Στράβωνα και του Φίλωνα του Βυζαντίου. Εδώ είναι μερικά αποσπάσματα από τις αναφορές τους:
«Ο κήπος είναι τετραγωνισμένος, και κάθε πλευρά είναι τέσσερα πλίθρα μακριά. Αποτελείται από τους θολωτούς υπόγειους θαλάμους που βρίσκονται στα σταθερά θεμέλια που έχουν σχήμα κύβου... Η ανάβαση στις ταράτσες και στα πεζούλια γίνεται από ένα κλιμακοστάσιο...».

«Στους κρεμαστούς κήπους καλλιεργούνται φυτά επάνω από το επίγειο επίπεδο, και οι ρίζες των δέντρων ριζώνουν μέσα σε υψωμένα πεζούλια παρά στη γη. Ολόκληρη η μάζα υποστηρίζεται από πέτρινες στήλες ... Τα ρεύματα του νερού σχηματίζονται από την ανυψωμένη ροή των πηγών, χύνονται προς τα κάτω δημιουργώντας κανάλια... Αυτά τα νερά απλώνονται σ' ολόκληρο τον κήπο και ποτίζουν τις ρίζες των φυτών, κρατώντας όλη την περιοχή υγρή. Ως εκ τούτου η χλόη είναι μόνιμα πράσινη και τα φύλλα των δέντρων αυξάνονται σταθερά πάνω στα λυγερά κλαδιά... Αυτό είναι ένα έργο τέχνης της βασιλικής πολυτέλειας και το πιο εντυπωσιακό χαρακτηριστικό γνώρισμά του είναι ότι όλη αυτή η τεχνητή καλλιέργεια κρέμεται επάνω από τα κεφάλια των θεατών».

«Στην πλευρά των σκαλοπατιών υπάρχουν μηχανές ύδατος, με τη βοήθεια των οποίων τα πρόσωπα, που διορίζονται ρητώς για το σκοπό αυτό, είναι συνεχώς απασχολημένα στην αύξηση του ύδατος από τον Εφράτη στον κήπο...».
Με αυτά τα λόγια ο Στράβων πιθανώς αγγίζει αυτό που ήταν και το πιο καταπληκτικό μέρος του κήπου. Στην Βαβυλώνα έβρεχε σπάνια και ο κήπος για να διατηρηθεί ζωντανός θα έπρεπε να ποτίζεται με νερό από τον κοντινό ποταμό Εφράτη. Αυτό σήμαινε ότι χρειάζονταν υπερυψωμένες πηγές νερού από τις οποίες

το νερό με κατάκλιση θα διοχετευόταν σε όλα τα πεζούλια και σε όλα τα επίπεδα. Αυτό έγινε πιθανώς με τη βοήθεια μιας «αντλίας αλυσίδων». Μια αντλία αλυσίδων είναι δύο μεγάλοι τροχοί, ο ένας σε ψηλότερο επίπεδο από τον άλλο, που συνδέονται με μια αλυσίδα. Στις αλυσίδες κρέμονταν κάδοι. Κάτω από το σημείο που βρίσκονταν ο κάτω τροχός υπήρχε μια δεξαμενή νερού.

Καθώς γύριζαν οι τροχοί, οι κάδοι βυθίζονταν στη λίμνη και έπαιρναν το νερό μεταφέροντάς το ανοδικά σε ένα ψηλότερο επίπεδο και διοχετεύοντάς το σε μια υπερυψωμένη δεξαμενή. Η αλυσίδα έφερνε έπειτα τους κενούς κάδους πίσω κάτω για να ξαναγεμίσουν. Από την επάνω δεξαμενή με ένα δίκτυο καναλιών το νερό διοχετεύονταν με κατάκλιση σε όλο τον κήπο. Ο κάτω τροχός ήταν συνδεδεμένος με έναν άξονα και μία λαβή. Από τη στροφή της λαβής οι σκλάβοι παρείχαν την ισχύ να τρέξουν το μηχάνημα.

Οι ιστορικοί έχουν εξετάσει εάν στους κρεμαστούς κήπους χρησιμοποιήθηκε υδροπονία σαν τρόπος καλλιέργειας των φυτών. Υδροπονία σημαίνει ότι οι θρεπτικές ουσίες προστίθενται στο νερό που στροβιλίζεται γύρω από τις ρίζες των φυτών. Κανένα χώμα δεν χρησιμοποιείται σε ένα υδροπονικό σύστημα Μπορούμε λοιπόν να υποθέσουμε ότι η υδροπονία εφαρμόστηκε για πρώτη φορά εδώ αφού οι πρώτες γραπτές αναφορές σε υδροπονική καλλιέργεια αφορούν τους κρεμαστούς κήπους της Βαβυλώνας,

Πόσο μεγάλοι ήταν οι όμως αυτοί οι κήποι; Ο Διόδωρος μας λέει ότι είχαν περίπου 400 πόδια φάρδος, 400 πόδια μήκος και περισσότερο από 80 πόδια ύψος. Άλλες γραφές δείχνουν ότι το ύψος ήταν ίσο με τους εξωτερικούς τοίχους της πόλης. Τοίχους που ο Ηρόδοτος τους περιέγραψε να έχουν ύψος 320 πόδια. Αν και ο ίδιος ο Ηρόδοτος δεν έχει καμία αναφορά στους κήπους.

Αυτό ήταν μια από τις ερωτήσεις που εμφανίστηκαν στο γερμανικό αρχαιολόγο Robert Koldewey το 1899. Για τους αιώνες πριν από αυτόν η αρχαία πόλη της Βαβυλώνας δεν ήταν παρά ένα ανάχωμα των λασπωδών συντριμμιών. Εν τούτοις αντίθετα από πολλές αρχαίες θέσεις, η θέση της πόλης ήταν γνωστή, τίποτα ορατό δεν παρέμεινε της αρχιτεκτονικής του.

Φτάσαμε στον εικοστό αιώνα, όταν πια μερικά από τα μυστήρια που περιβάλλουν τους κρεμαστούς κήπους αποκαλύφθηκαν. Οι αρχαιολόγοι αγωνίζονται ακόμα να συλλέξουν αρκετά στοιχεία πριν φθάνουν στα τελικά συμπεράσματα για τη θέση των κήπων, του συστήματος θέρμανσης, αερισμού και κλιματισμού, και άρδευσής

τους, και της αληθινής εμφάνισής τους. Μερικοί πρόσφατοι ερευνητές σε μια λιγότερο αξιόπιστη θεωρία, υποθέτουν ότι οι κρεμαστοί κήποι χτίστηκαν από την βασίλισσα των Ασσυρίων Σεμίραμι (810π.Χ) κατά την διάρκεια της πενταετούς βασιλείας της. και όχι από τον Ναβουχοδονόσορ τον ΙΙ (περίπου 100 έτη νωρίτερα).

Οι πιο πρόσφατες αρχαιολογικές ανασκαφές στην αρχαία πόλη της Βαβυλώνας στο Ιράκ αποκάλυψαν τα θεμέλια οικοδομής του παλατιού. Άλλα ευρήματα περιλαμβάνουν το θολωτό κτήριο με τους παχείς τοίχους και ένα αρδευτικό σύστημα αρκετά κοντά στο νότιο παλάτι. Μια ομάδα αρχαιολόγων ερεύνησε την περιοχή του νότιου παλατιού και υποστήριξε ότι αναπαράστησε το θολωτό κτήριο καθώς και τους κρεμαστούς κήπους. Εντούτοις, ο Έλληνας ιστορικός Στράβων είχε δηλώσει ότι οι κήποι βρίσκονταν κοντά στον ποταμό Εφράτη. Ωστόσο άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η περιοχή είναι επίσης μακριά από τον Εφράτη για να στηριχθεί αυτή η θεωρία δεδομένου ότι το θολωτό κτήριο είναι μερικές εκατοντάδες μέτρα μακριά από τις όχθες. Αυτοί αναπαράστησαν την περιοχή του παλατιού και εντόπισαν τους κήπους στην περιοχή που εκτείνεται από τον ποταμό προς στο παλάτι. Στις όχθες του ποταμού πρόσφατα ανακαλύφθηκαν πυκνοί ογκώδεις τοίχοι 25 μ, που μπορεί να οικοδομήθηκαν για να συγκρατήσουν πεζούλια σαν αυτά που περιγράφονται στις αρχαίες ελληνικές αναφορές.

Οπουδήποτε κι αν ήταν η θέση των κήπων, μπορούμε μόνο να αναρωτηθούμε εάν η βασίλισσα Αμυίτις ήταν ευτυχής με το φανταστικό παρόν της, ή εάν συνέχισε να νοσταλγεί τα πράσινα βουνά της πατρίδας της. Ακόμα κι αν η Αμυίτις δεν ξεπέρασε ποτέ τη νοσταλγία για την πατρίδα της, ο Ναβουχοδονόσορ και οι άνθρωποι του αρχαίου κόσμου, που έζησαν αυτήν την καταπληκτική εμπειρία των κρεμαστών κήπων, ωφελήθηκαν όλοι από την καταθλιπτική φύση της.

Μέχρι σήμερα οι αρχαιολόγοι προσπαθούν να συλλέξουν νέες πληροφορίες σχετικά με του κρεμαστούς κήπους. Σε πρόσφατες αρχαιολογικές έρευνες στην περιοχή της αρχαίας Βαβυλώνας στο Ιράκ, η αρχαιολογική σκαπάνη αποκάλυψε τα θεμέλια του παλατιού των βασιλιάδων. Δίπλα σχεδόν, βρέθηκε ένα κτίριο με θόλους, με χοντρούς τοίχους και με αρδευτικό σύστημα.
Κάποιοι αρχαιολόγοι υποστήριξαν ότι πρόκειται σύμφωνα με τους υπολογισμούς τους για τους κρεμαστούς κήπους, ωστόσο η πολύ μεγάλη απόστασή του από τον Ευφράτη δεν επιτρέπει ανάλογο συμπέρασμα, αφού ο Στράβων περιγράφει πως οι κρεμαστοί κήποι βρίσκονταν δίπλα στον ποταμό.
Ωστόσο, άλλη αρχαιολογική έρευνα εντόπισε στις όχθες του ποταμού πυκνούς

όγκους τοίχων που πιθανόν να χτίστηκαν προκειμένου να συγκρατήσουν ταράτσες και μπαλκόνια σαν εκείνα που περιγράφονται στις αρχαίες αναφορές σχετικά με τους κρεμαστούς κήπους της Βαβυλώνας.

Το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Ολυμπίου Διός

Το άγαλμα του Ολυμπίου Διός ήταν από τα πιο μεγαλοπρεπή μνημεία που κατασκευάστηκαν στην αρχαιότητα. Φιλοτεχνήθηκε από τον διάσημο γλύπτη της εποχής, Φειδία γύρω στο 430 π.Χ. και τοποθετήθηκε ως λατρευτικό άγαλμα στο Ναό του Δία στην Ολυμπία. Ο καθήμενος Δίας ξεχώριζε μέσα στον ναό και σύμφωνα με εκτιμήσεις έφτανε τα 12 μέτρα σε ύψος.
«Ήταν σαν να ύψωνε ο Δίας το ανάστημα του», γράφει σε μια αναφορά του ο Έλληνας γεωγράφος Στράβωνας τον 1ο αιώνα π.Χ.

Το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία επισκευάστηκε από το γλύπτη Δαμοφώντα τον Μεσσήνιο κατά το α΄ μισό του 2ου αι. π.Χ., την εποχή που επικρατούσαν κλασικιστικές τάσεις στην Ελληνιστική Γλυπτική. Μετά την κατάργηση των Ολυμπιακών Αγώνων το 393 μ.Χ. το άγαλμα μεταφέρθηκε το 394 μ.Χ., στην πρωτεύουσα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, στην Κωνσταντινούπολη, όπου και εικάζεται ότι καταστράφηκε από φωτιά το 475 μ.Χ.

Η μόνη λεπτομερής περιγραφή του που έφθασε ως σήμερα προέρχεται από τον Παυσανία και σύμφωνα με αυτήν γίνονται όλες οι προσπάθειες ανασύνθεσης του έργου. Το άγαλμα ήταν στημένο στο βάθος του κεντρικού κλίτους του σηκού πάνω στο βάθρο του και ήταν ορατό από παντού. Αν και καθισμένος στον θρόνο του, ο θεός έφθανε σε ύψος τα 12,40 μ. Παριστανόταν στεφανωμένος με κλαδί αγριελιάς και στο δεξί του χέρι κρατούσε χρυσελεφάντινο άγαλμα Νίκης ενώ στο αριστερό το σκήπτρο του, το οποίο κατέληγε σε έναν αετό. Όσο για τον θρόνο του, ήταν από έβενο και χρυσό, διακοσμημένος με πολύτιμους λίθους, με παραστάσεις, ανάγλυφες και ζωγραφικές αλλά και αγάλματα Νίκης.

Το άγαλμα φιλοτεχνήθηκε από ελεφαντόδοντο, το οποίο εμποτιζόταν από ένα ειδικό υγρό για να μπορεί να σφυρηλατηθεί και να μην αποξηρανθεί.
Σύμφωνα με την τεχνική κατασκευής χρυσελεφάντινων αγαλμάτων, στην αρχαιότητα ο πυρήνας ήταν ξύλινος, με επένδυση όμως από ελάσματα χρυσού και λεπτές πλάκες ελεφαντόδοντου. Χρυσός χρησιμοποιήθηκε στο ιμάτιο, στα μαλλιά, στα γένια, στο σκήπτρο και στη Νίκη, ενώ όλα τα γυμνά μέρη του σώματος (πρόσωπο, κορμός, βραχίονες, πόδια) ήταν ελεφάντινα. Η τελική εικόνα θα πρέπει να ήταν εκθαμβωτική. Δικαιολογημένη λοιπόν η φήμη του αγάλματος στην

αρχαιότητα, δικαιολογημένη και η υπερηφάνεια του Φειδία που χάραξε σε κρυφό σημείο κάτω από τα πόδια του θεού το όνομά του: «Φειδίας Χαρμίδου υιός Αθηναίος μ' εποίησεν».

Επισκέπτες όπως ο Αιμίλιος Παύλος, νικητής επί των Μακεδόνων, έμεινε έκπληκτος από την μεγαλοπρέπεια του αγάλματος και από την τελειότητά του.

Ο ναός της Αρτέμιδος στην Έφεσο

Ο ναός της Αρτέμιδος βρισκόταν στην Έφεσο της σημερινής Τουρκίας. Αποκαλείται και Αρτεμίσιο και κατασκευάστηκε το 440 π.Χ. Θεωρείται ένα από τα Επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι χρειάστηκαν 120 χρόνια για να αποπερατωθεί ενώ είχε αρχικά ξεκινήσει από τον βασιλιά της Λυδίας, Κροίσο. Σήμερα τα απομεινάρια δεν θυμίζουν σε τίποτα τον μεγαλοπρεπή ναό που υπήρχε.

Όπως αναφέρει και ο Αντίπατρος ο Σιδώνιος, ο οποίος θεωρείται ο εμπνευστής της λίστας με τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου, το μεγαλείο του ναού της Αρτέμιδος υπερβαίνει κάθε άλλο από τα υπόλοιπα μνημεία:
«Έχω δει τους μεγαλοπρεπείς Κρεμαστούς κήπους της Βαβυλώνας, το Άγαλμα του Ολυμπίου Διός, τον Κολοσσό της Ρόδου και τις Πυραμίδες της Αιγύπτου, όπως ακόμα και το Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού, αλλά όταν βλέπω τον ναό της Αρτέμιδος που αγγίζει τον ουρανό τα υπόλοιπα μνημεία χάνουν την λαμπρότητά τους. Εκτός από τον Όλυμπο, ο ήλιος δεν φάνηκε πουθενά αλλού τόσο μεγαλοπρεπής όσο εδώ».

Ο Στράβων αναφέρει ότι, το 356 π.Χ., τον ναό πυρπόλησε ο άγνωστος κατά τα άλλα Ηρόστρατος από την Έφεσο, για να απαθανατιστεί, όπως είπε, το όνομα του. Μόνο με τη βοήθεια άλλων πόλεων οι Εφέσιοι άρχισαν να χτίζουν έναν νέο ναό.

Στις αρχές του 5ου μ.Χ. αιώνα, ο Θεοδώρητος στο έργο του Εκκλησιαστική Ιστορία αναφέρει ότι ο ναός υπέστη ξανά καταστροφή (το 406 περίπου) με εντολή του Ιωάννη του Χρυσοστόμου. Πρέπει να σημειωθεί πάντως, ότι ο Ιωάννης την εποχή αυτή είχε απομακρυνθεί εξόριστος από τον πατριαρχικό θρόνο, ενώ την ίδια χρονική περίοδο, βρισκόταν σε ισχύ ο νόμος του Αρκάδιου (399) που απαγόρευε

την καταστροφή των αρχαίων ναών.

Η Έφεσος βρίσκεται 50 χιλιόμετρα νοτίως της Σμύρνης. Ο Αντίπατρος το διάλεξε όπως και τα άλλα θαύματα του αρχαίου κόσμου γιατί ήταν μέρος του μεγαλείου των Αρχαίων Ελλήνων και της Ελληνιστικής περιόδου, αλλά και κομμάτι της αυτοκρατορίας του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Το μαυσωλείο της Αλικαρνασσού

Το μαυσωλείο της Αλικαρνασσού ήταν ο τάφος του Μαύσωλου, Πέρση σατράπη της Καρίας. Η λέξη μαυσωλείο χρησιμοποιείται από τότε για να δηλώσει μεγάλο, μνημειώδη τάφο. Αυτός το μεγαλοπρεπές έργο χτίστηκε για να φυλαχθεί το σώμα του Μαύσωλου και της γυναίκας του Αρτεμισίας.

Υπολογίζεται ότι το ύψος του Μαυσωλείου ήταν 45 μέτρα και ήταν λευκού χρώματος. Οι Έλληνες αρχιτέκτονες, Σάτυρος και Πύθεος, το σχεδίασαν και άλλοι τέσσερις Έλληνες γλύπτες το φιλοτέχνησαν.

Σύμφωνα με τη μυθολογία, η δημιουργία του πιο πολυτελούς τάφου στην Αρχαιότητα, του Μαυσωλείου στην Αλικαρνασσό, συνδέεται με έναν βασιλικό έρωτα. Μετά τον ξαφνικό θάνατο του σατράπη Μαύσωλου της Καρίας, ενός κράτους στα παράλια της Μικράς Ασίας, η περίλυπη χήρα του, βασίλισσα Αρτεμισία, έχτισε ένα ταφικό μνημείο ως ένδειξη της αφοσίωσής της. Ακόμα και ο διόλου ρομαντικός συγγραφέας Πλίνιος ο Πρεσβύτερος συγκινήθηκε από την ιστορία: «Αυτός ο τάφος χτίστηκε για τον Μαύσωλο, τον βασιλιά της Καρίας, από τη σύζυγό του Αρτεμισία...[Οι μεγαλύτεροι] καλλιτέχνες [της περιοχής] εργάστηκαν τόσο σκληρά γι` αυτό το έργο, που συγκαταλέχθηκε στα επτά θαύματα... Η βασίλισσα πέθανε, πριν από την αποπεράτωση του οικοδομήματος. Όμως, το έργο δεν εγκαταλείφθηκε, καθώς οι τεχνίτες το θεωρούσαν μνημείο της δικής τους δόξας και δεξιοτεχνίας...».

Η Αρτεμισία, που ήταν αδελφή και σύζυγος του Μαύσωλου, πέθανε το 351 π.Χ., μόνο δύο χρόνια μετά τον αδελφό και σύζυγό της, άρα η ανέγερση είχε αρχίσει αρκετόν καιρό πριν τον θάνατο του Μαύσωλου. Μια τόσο μεγάλη και περίτεχνη κατασκευή, όπως το Μαυσωλείο, με έναν εξαιρετικά πλούσιο γλυπτό διάκοσμο, οπωσδήποτε θα απαιτούσε πολύ καιρό για την ολοκλήρωσή του.

Το σχετικό απόσπασμα του Πλίνιου, που χρονολογείται στο 75 μ.Χ., είναι η πληρέστερη περιγραφή. Ο Ρωμαίος συγγραφέας τονίζει ότι για το Μαυσωλείο προσλήφθηκαν τουλάχιστον πέντε κορυφαίοι γλύπτες της Ελλάδας. Τέσσερις

γλύπτες, που ο καθένας είχε αναλάβει και από μία όψη του Μαυσωλείου, συναγωνίζονταν για το ποιος θα φιλοτεχνήσει τα πιο όμορφα ανάγλυφα και γλυπτά. Σύμφωνα με τον Πλίνιο, «το μήκος της βόρειας και της νότιας πλευράς είναι εξήντα τρία [ιωνικά] πόδια, η μπροστινή και η πίσω όψη έχουν μικρότερο μήκος, ενώ όλη η περίμετρος ανέρχεται σε τετρακόσια σαράντα πόδια. Το ύψος του είναι σαράντα πόδια και περιβάλλεται από 36 κίονες. Οι άνθρωποι καλούν την περιβάλλουσα κιονοστοιχία «πτερό».
Ο Σκόπας εργάστηκε στην ανατολική πλευρά, ο Βρύαξης στη βόρεια, ο Τιμόθεος στη νότια και ο Λεωχάρης στη δυτική… Ένας πέμπτος καλλιτέχνης συμμετείχε στο έργο. Επάνω από το πτερό βρίσκεται μια πυραμίδα, η οποία έχει ύψος ίσο με το χαμηλότερο τμήμα κι αποτελείται από είκοσι τέσσερις βαθμίδες ως την κορυφή. Στην κορυφή βρίσκεται ένα μαρμάρινο τέθριππο, έργο του Πύθεου. Μαζί με την προσθήκη στην κορυφή, το όλο έργο έχει ύψος εκατόν σαράντα πόδια…».

Αν και είχε ολοκληρωθεί σχεδόν 20 χρόνια προτού ο Αλέξανδρος κατακτήσει την Αλικαρνασσό, η δημιουργική ανάμειξη αρχιτεκτονικών ρυθμών, που χαρακτηρίζει το Μαυσωλείο, αποτελεί πρόδρομο του εκλεπτικισμού της μεταγενέστερης ελληνιστικής περιόδου. Ζωντανό παράδειγμα γόνιμης πολιτισμικής σύνθεσης, οι κύριες επάλληλες «ζώνες» του μνημείου συνδύαζαν στοιχεία των πολιτισμών της Λυκίας, της Ελλάδας και της Αιγύπτου. Η βάση (πόδιον), το «κάτω μέρος» κατά τον Πλίνιο, είχε ύψος γύρω στα 18 μέτρα και ακολουθούσε τις παραδοσιακές αρχές της αρχιτεκτονικής ταφικών μνημείων της Λυκίας. Πάνω στη βάση στηριζόταν το «δεύτερο τμήμα», δηλαδή ένα περιστύλιο ιωνικού ρυθμού με 36 κίονες, ύψους 12 μέτρων. Η βαθμιδωτή πυραμιδοειδής στέγη αποτελούνταν από 24 μαρμάρινους αναβαθμούς, που κατέληγαν σε μια μικρή ορθογωνική βάση, ύψους 7 μέτρων. Το μαρμάρινο τέθριππο με τον ηνίοχο προσέθετε μερικά μέτρα ακόμα στο συνολικό ύψος.

Αν και ο Πλίνιος υπολογίζει σωστά το συνολικό ύψος, υποτιμά τις διαστάσεις της κάτοψης του κτιρίου (πιθανόν 36×30 μέτρα περίπου). Το μνημείο, που ήταν επενδυμένο με λευκό στιλπνό μάρμαρο, ήταν χτισμένο στη διασταύρωση των δύο κύριων οδών στο κέντρο της πόλης και υψωνόταν πολύ πιο πάνω από τα τείχη της Αλικαρνασσού. Με φόντο τους βραχώδεις λόφους και θέα στην καταγάλανη θάλασσα, το Μαυσωλείο είχε έναν αιθέριο χαρακτήρα.

Δεν ξέρουμε γιατί ο Μαύσωλος κατασκεύασε έναν τόσο περίτεχνο τάφο. Οι ιστορικοί υποθέτουν ότι επιθυμούσε να αφήσει μετά τον θάνατό του ένα μνημείο που θα πρόβαλλε τον ρόλο του ως ηγεμόνα της Αλικαρνασσού, που την έκανε

ευημερούσα πόλη της ανατολικής Μεσογείου. Ως προς την αντοχή του στο χρόνο, το ταφικό αυτό μνημείο ξεπέρασε όλα τα άλλα θαύματα της Αρχαιότητας, πλην ενός, μέχρι που κατεδαφίστηκε από τους Ιωαννίτες ιππότες, 1.900 χρόνια μετά την ανέγερσή του.

Η εξαιρετική ποιότητα του γλυπτού διάκοσμου και η έξοχη ένταξή του στο οικοδόμημα καθιστούσαν το Μαυσωλείο θαυμαστό στα μάτια των επισκεπτών από τον ελληνορωμαϊκό κόσμο. Δυστυχώς, σχεδόν όλα τα θραύσματα που ανασύρθηκαν από τα ερείπια φέρουν μεγάλες φθορές και είναι σχετικά συνηθισμένα. Εξαιρούνται δύο εξαίσια αγάλματα, ενός άντρα και μιας γυναίκας. Η ανδρική μορφή, που είναι πιο καλοδιατηρημένη και κάποτε είχε λανθασμένα θεωρηθεί απεικόνιση του Μαύσωλου, συνδυάζει τη ρεαλιστική αποτύπωση των ανατομικών λεπτομερειών με την ευαίσθητη απόδοση της έκφρασης του προσώπου και του ψυχικού κόσμου του μοντέλου. Αν είχαν διασωθεί περισσότερα από τα εκατό και πλέον αγάλματα του τάφου -όλα υπερφυσικών διαστάσεων- το Μαυσωλείο θα ήταν ένας θησαυρός γλυπτών αριστουργημάτων.

Αν και τον 13ο αιώνα το Μαυσωλείο καταστράφηκε από σεισμό, το μεγαλύτερο μέρος του οικοδομήματος δεν είχε καταρρεύσει ως το 1522 μ.Χ., όταν διατάχθηκε η κατεδάφισή του. Ο πατήρ Σάββας του Καστιλιόνε, ένας χριστιανός μοναχός που ζούσε στη γειτονική Ρόδο, έγραφε ότι ο Μέγας Μάγιστρος του ιπποτικού τάγματος των Ιωαννιτών «όπως είναι φυσικό, διάκειται εχθρικά προς την Αρχαιότητα». Όπως και άλλοι σύγχρονοί τους, ο Μέγας Μάγιστρος και οι ιππότες του θεωρούσαν την ειδωλολατρική τέχνη επικίνδυνη για τη χριστιανική πίστη.

Οι Ιωαννίτες ιππότες, που χρειάζονταν δομικά υλικά για το κάστρο του Αγίου Πέτρου, κοντά στη μικρή πόλη Μποντρούμ, ώστε να αντιμετωπίσουν μια επικείμενη τουρκική επίθεση, αφαίρεσαν αρχιτεκτονικά μέλη του Μαυσωλείου, το οποίο στη συνέχεια καλύφθηκε από τη λάσπη που έφερε η βροχή. Ευτυχώς, μερικά γλυπτά ενσωματώθηκαν στα τοιχώματα του κάστρου ως διακοσμητικά, κι έτσι διασώθηκαν.

Πενήντα χρόνια αργότερα, ο Κλοντ Γκισάρ από τη Λυόν περιέγραψε πώς οι ιππότες κονιορτοποίησαν τα γλυπτά και τα μετέτρεψαν σε ασβέστη. Ξήλωσαν πρώτα τα μαρμάρινα σκαλιά της στέγης, ώστε να αποκαλυφθεί το κεντρικό κτίσμα:

«Σύντομα διαπίστωσαν ότι όσο βαθύτερα πήγαιναν, τόσο μεγάλωνε το οικοδόμημα, παρέχοντάς τους πέτρωμα για την παρασκευή ασβέστου αλλά και για

οικοδομικές εργασίες. Ύστερα από τέσσερις ή πέντε ημέρες, και αφού μέσα σε ένα απόγευμα είχαν αποκαλύψει μεγάλο χώρο, είδαν ένα άνοιγμα που οδηγούσε σε ένα υπόγειο. Πήραν ένα κερί και αφού πέρασαν μέσα από το άνοιγμα, βγήκαν σε μια ωραία τετράγωνη αίθουσα, με μαρμάρινους κίονες γύρω γύρω, με τις βάσεις, τα κιονόκρανα, το επιστύλιο, τη ζωφόρο και τα γείσα τους σκαλισμένα σε έκτυπο ανάγλυφο. Το διάστημα ανάμεσα στους κίονες κάλυπταν πλάκες και ταινίες από μάρμαρο σε διάφορα χρώματα, στολισμένα με χυτά στοιχεία και γλυπτά... και τοποθετημένα στο λευκό φόντο του τοίχου με ανάγλυφες σκηνές μάχης. Αφού στην αρχή θαύμασαν τα έργα και τη μοναδικότητα των γλυπτών, τα τεμάχισαν και τα έθραυσαν...».

Η ειρωνεία της τύχης θέλησε να πραγματοποιηθεί η τουρκική επίθεση στη Ρόδο και όχι στην Αλικαρνασσό. Σύντομα οι Ιωαννίτες ιππότες εγκατέλειψαν το προγεφύρωμά τους στη Μικρά Ασία, αφού όμως είχαν ισοπεδώσει αυτό το αρχαίο θαύμα.

Ο Κολοσσός της Ρόδου

Ο Κολοσσός της Ρόδου ήταν ένα τεράστιο σε διαστάσεις άγαλμα το οποίο απεικόνιζε τον θεό Ήλιο. Ανεγέρθηκε από τον Χάρη τον Λίνδιο μαθητή του Λύσιππου τον 3ο αιώνα π.Χ. Είχε το ίδιο περίπου μέγεθος με το Άγαλμα της Ελευθερίας που βρίσκεται στη Νέα Υόρκη, αν και στηριζόταν σε χαμηλότερη βάση. Η όψη του αγάλματος λέγεται ότι φαινόταν από την είσοδο του λιμένα της Ρόδου.

Σύμφωνα με τον θρύλο, τον 4ο αιώνα π.Χ. ο θεός Ήλιος έσωσε τον λαό της Ρόδου από μία επίμονη πολιορκία. Ως έκφραση ευγνωμοσύνης προς τον προστάτη τους, οι Ρόδιοι ανήγειραν τον Κολοσσό, ένα γιγαντιαίο μπρούντζινο άγαλμα, που υψωνόταν περίπου 33 μέτρα πάνω από το μαρμάρινο βάθρο του, δηλαδή ήταν δυόμισι φορές ψηλότερο από το άγαλμα του Δία στην Ολυμπία, το έργο του Φειδία.

Ο Κολοσσός, ενσάρκωση του παντεπόπτη και ζωοδότη ήλιου, με την μπρούντζινη επιδερμίδα του να αντανακλά το φως του ήλιου, πρέπει να εντυπωσίαζε τους επισκέπτες ως πειστική εικόνα του θεού. Όπως παρατηρεί ο Φίλων ο Βυζάντιος, ο γλύπτης Χάρης από τη Λίνδο είχε πετύχει το απίστευτο, κάνοντας τον θεό του «πραγματικό θεό». Ο Χάρης είχε δημιουργήσει έναν «δεύτερο Ήλιο, που αντίκριζε τον πρώτο».

Οι συνθήκες, όμως, που οδήγησαν στη δημιουργία του Κολοσσού ήταν εξίσου

θαυμαστές με το ίδιο το άγαλμα. Το 305 π.Χ., ο Αντίγονος ΙΑ΄ ο Μακεδών, που φιλοδοξούσε να κυριαρχήσει στην αυτοκρατορία του νεκρού πλέον Αλέξανδρου, έστειλε τον γιο του Δημήτριο να τιμωρήσει τους Ρόδιους, επειδή αρνήθηκαν να εκστρατεύσουν μαζί του κατά του Πτολεμαίου της Αιγύπτου. Οι δύο αντίπαλοι, που κάποτε ήταν στρατηγοί του Αλέξανδρου, διεκδικούσαν τον έλεγχο του εμπορίου στο Αιγαίο πέλαγος, στο οποίο διέπρεπαν οι Ρόδιοι.

Ο Δημήτριος ο Πολιορκητής κατέπλευσε στη Ρόδο με 200 πολεμικά πλοία, στα οποία επέβαιναν 40.000 στρατιώτες. Οι Ρόδιοι είχαν να αντιπαρατάξουν μόνον 6.000 – 7.000 άνδρες. Με έναν πολιορκητικό πύργο ύψους 46 μέτρων κι επενδυμένο με σιδερένια φύλλα, ο Δημήτριος σφυροκοπούσε τα τείχη της πόλης. Αν και προκλήθηκαν ρήγματα στα τείχη, οι Ρόδιοι απώθησαν τους πολιορκητές, αναγκάζοντάς τους να συμβιβαστούν. Με το χαρακτηριστικό επιχειρηματικό τους δαιμόνιο, οι Ρόδιοι πούλησαν τον πύργο και τον υπόλοιπο πολεμικό εξοπλισμό αντί ενός υπέρογκου ποσού, το οποίο διέθεσαν για να τιμήσουν τον θεό που τους έσωσε.

Ο Χάρης, ο γλύπτης και μηχανικός στον οποίο είχε να ανατεθεί ο σχεδιασμός και η κατασκευή του μνημείου του Ήλιου, ήταν μαθητής του γλύπτη Λύσιππου, που ήταν γνωστός για τις ρεαλιστικές προτομές του Αλέξανδρου. Αν και ορισμένοι ιστορικοί υποστηρίζουν ότι ο Χάρης είχε δώσει στο πρόσωπο του Κολοσσού τα χαρακτηριστικά του Αλέξανδρου, ελάχιστα πράγματα γνωρίζουμε για την ακριβή όψη του αγάλματος, ενώ οι αντικρουόμενες αρχαιολογικές ενδείξεις δυσχεραίνουν τις απόπειρες αναπαράστασης του Κολοσσού. Σε πολλά ελληνικά νομίσματα ο θεός φέρει συμβατικά ηλιακά σύμβολα, όπως στεφάνι από ηλιαχτίδες γύρω από το κεφάλι του, αλλά σε άλλα νομίσματα αυτές οι ηλιαχτίδες απουσιάζουν.

Το 1932 ανακαλύφθηκαν στη Ρόδο τα θραύσματα ενός αναγλύφου με το πάνω μέρος του σώματος Ήλιου ή του Απόλλωνα. Το ανάγλυφο αυτό, που συνέβαλε στην αναπαράσταση του Κολοσσού, απεικόνιζε τον στεφανωμένο με ηλιαχτίδες θεό, να σκιάζει με το δεξί του χέρι τα μάτια και να ακουμπά το αριστερό χέρι στο ισχίο. Άλλοι επιστήμονες πιστεύουν ότι ο θεός κρατούσε στο δεξί του χέρι πυρσό. Σε αυτή τη σύλληψη στηρίχτηκε και η στάση του Αγάλματος της Ελευθερίας. Τελικά, το μαρμάρινο ανάγλυφο απεικόνιζε έναν αθλητή που αυτοστεφανώνεται.

Εξίσου αντικρουόμενες είναι οι απόψεις για το κάτω μέρος του σώματος του θεού. Ο θεός Ήλιος πιθανότατα ήταν ολόγυμνος. Όμως, το τεράστιο βάρος του αγάλματος μεταβιβαζόταν μόνο στους λεπτούς του αστραγάλους; Το Άγαλμα της

Ελευθερίας, που στήθηκε στο λιμάνι της Νέας Υόρκης στα τέλη του 19ου αιώνα, είναι τυλιγμένο σε πλούσιες πτυχώσεις, που κρύβουν το κάτω μέρος του σώματος και βοηθούν στην ομαλή κατανομή του βάρους του ογκώδους κορμού. Μήπως ο Κολοσσός της Ρόδου υποστηριζόταν από ένα μανδύα, που κρεμόταν από τον ώμο ή το μπράτσο του;

Ωστόσο, οι ειδικοί συμφωνούν ότι ο Χάρης δεν επιχείρησε να φιλοτεχνήσει ένα άγαλμα με τα πόδια σε διάσταση, ώστε τα πλοία να περνούν ανάμεσα στα σκέλη του, όπως υπέθεσαν καλλιτέχνες της Αναγέννησης. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, ο Ήλιος θα είχε άχαρη στάση, καθώς τα άκρα των ποδιών του θα πρέπει να απείχαν τουλάχιστον 100 μέτρα το ένα από το άλλο και ούτε οι ιδιοφυείς μηχανικοί των ελληνιστικών χρόνων δεν θα μπορούσαν να επιλύσουν τέτοιο πρόβλημα.

Το βάθρο του αγάλματος ήταν από λευκό μάρμαρο. Το ότι τα πόδια του Κολοσσού ήταν ενωμένα, σήμαινε ότι ο Χάρης έπρεπε να δώσει λύσεις σε αρκετά τεχνικά προβλήματα. Μετά την αγκύρωση των πελμάτων του αγάλματος στο βάθρο ύψους 12 μέτρων, ο Χάρης κατασκεύασε έναν τεράστιο σκελετό από πέτρινα υποστυλώματα και σιδερένιες ράβδους, πάνω στον οποίο προσαρμόστηκαν χυτά μπρούντζινα φύλλα. Η γιγαντιαία μορφή, που ολοκληρώθηκε σε 12 χρόνια, καλύφθηκε με μπρούντζινη επένδυση. Όταν απομακρύνθηκε ο βοηθητικός τεχνητός γήλοφος που περιέβαλλε το άγαλμα, και ο Ήλιος αποκαλύφθηκε στους κατοίκους της Ρόδου, ο Χάρης πρέπει να άφησε ένα στεναγμό ανακούφισης. Είχε επίσης πάρει αποτελεσματικά μέτρα κατά του κινδύνου των ισχυρών ανέμων, που θα μαστίγωναν την εύθραυστη κατασκευή.

Ο Φίλων ο Βυζάντιος αναφέρει ότι χρησιμοποιήθηκαν 15 τόνοι από μπρούντζο και 9 τόνοι σιδήρου. Υπολογίζεται, όμως, ότι οι αληθινές ποσότητες ήταν πολύ μεγαλύτερες. Λαμβάνοντας υπ`όψιν ότι το Άγαλμα της Ελευθερίας στην Νέα Υόρκη έχει το ίδιο περίπου μέγεθος και βάρος 225 τόνους, ο Κολοσσός πρέπει να είχε ανάλογο βάρος.

Το άγαλμα ήταν μια ευφυής «διαφήμιση» της πόλης που το ανέγειρε, απτή απόδειξη του πλούτου και της τεχνολογίας της. Δυστυχώς, όμως, γύρω στο 226 π.Χ., μόλις 60 χρόνια μετά τα αποκαλυπτήρια, ο Κολοσσός κατέρρευσε, καθώς τα γόνατά του τσακίστηκαν από ένα σεισμό. Πέφτοντας λέγεται ότι γκρέμισε 30 σπίτια! Χρησμός μαντείου λέει σχετικά με την πιθανή επανατοποθέτησή του «μην κίνει τα κείμενα» και ο Κολοσσός δεν ξαναστάθηκε ποτέ πια όρθιος.

Παρά την ολέθρια πτώση του, το άγαλμα δεν έπαψε να συγκαταλέγεται στα μεγάλα θαύματα του κόσμου. Το μπρούντζινο σώμα του βρισκόταν ήδη πάνω από εκατό χρόνια σωριασμένο στο έδαφος, σαν Τιτάνας που τον γκρέμισαν από τον ουρανό, όταν ο Αντίπατρος της Σιδώνας, συμπεριέλαβε τον Κολοσσό στον κατάλογό του με τα επτά θαύματα. Ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος ανέφερε χαρακτηριστικά: «...ακόμα και σωριασμένο στο έδαφος, παραμένει ένα θαύμα. Λίγοι άνθρωποι μπορούν να αγκαλιάσουν με τα μπράτσα τους τον αντίχειρα αυτής της μορφής, που τα δάχτυλά της είναι μεγαλύτερα από τα περισσότερα αγάλματα».

Το 654 μ.Χ., 900 χρόνια μετά την κατάρρευση του Κολοσσού, οι Σαρακηνοί λεηλάτησαν τη Ρόδο και πούλησαν τον τεμαχισμένο Ήλιο ως μέταλλο. Λέγεται ότι ο αγοραστής χρησιμοποίησε 900 καμήλες για τη μεταφορά των θραυσμάτων στη Συρία. Έτσι το είδωλο του θεού που κάποτε έσωσε την πόλη από την ξένη εισβολή είχε μια μοίρα ανάλογη με εκείνη της πολιορκητικής μηχανής του Δημήτριου, που με την πώλησή της χρηματοδοτήθηκε η ανέγερση του Κολοσσού. Το γιγαντιαίο άγαλμα του Χάρη ήταν ένα θαύμα, που ταυτίστηκε με το μεγαλείο αλλά και τη ματαιότητα της ανθρώπινης φιλοδοξίας.

Ο Κολοσσός της Ρόδου δεν ήταν μόνο ένα έργο απαράμιλλης τέχνης και αισθητικής. Χτίστηκε ως ευγνωμοσύνη προς τον Θεό Ήλιο, προστάτη του νησιού, και συμβόλιζε την ελευθερία και ανεξαρτησία των Ροδίων. Παρ' όλο που το έργο καταστράφηκε 60 μόλις χρόνια μετά την κατασκευή του, η φήμη του πέρασε τα όρια της Ελλάδας, και έμεινε στην ιστορία ως ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου.
Μέχρι σήμερα στα Ελληνικά αλλά και σε όλες τις Λατινογενείς γλώσσες (Αγγλικά και Γερμανικά: Colosseum, Γαλλικά: Colisée και Colosse, Ιταλικά: Colosseo, κλπ.) «Κολοσσιαίο» σημαίνει ένα μεγάλου μεγέθους, εντυπωσιακό έργο. Έτσι, το θέατρο της Αρχαίας Ρώμης (80 π.Χ.) ονομάστηκε Κολοσσαίο (Colosseo).

Η τεχνική του αγάλματος ενέπνευσε πολλούς καλλιτέχνες ανά τους αιώνες.
Στην είσοδο του Κολοσσαίου δέσποζε ένα άγαλμα (με εμφανή επιρροή κι ομοιότητα με τον Κολοσσό της Ρόδου), που μετά τον θάνατο του Νέρωνα αφιερώθηκε στον θεό Ήλιο.
Χιλιετίες αργότερα, ο Γάλλος γλύπτης Φρεντερίκ Ογκούστ Μπαρτολντί (Frédéric Auguste Bartholdi) στην προσπάθεια του να αποτυπώσει με σύγχρονα μέσα το μέγεθος, την τεχνική αλλά και τον συμβολισμό του Κολοσσού της Ρόδου, έφτιαξε το Άγαλμα της Ελευθερίας, το οποίο θεωρείται ένα σύγχρονο θαύμα μοναδικής

τεχνικής.

Ο Φάρος της Αλεξάνδρειας

Ο Φάρος της Αλεξάνδρειας κατασκευάστηκε τον 3ο αιώνα π.Χ. και παρέμεινε σε λειτουργία εώς την πλήρη καταστροφή του από δύο σεισμούς τον 14ο αιώνα μ.Χ. Ήταν ένας πύργος συνολικού ύψους 140 μέτρων και ήταν για εκείνη την εποχή το πιο ψηλό ανθρώπινο οικοδόμημα του κόσμου μετά τις πυραμίδες του Χέοπα και του Χεφρήνου ή Χεφρένης. Κατασκευάστηκε από κομμάτια άσπρης πέτρας και ήταν δομημένος σε τέσσερα επίπεδα. Το χαμηλότερο ήταν η τετράγωνη βάση, το δεύτερο ήταν ένα τετράγωνο κτίσμα, το τρίτο οκτάγωνο κτίσμα και το τέταρτο το ψηλότερο ένα κυκλικό κτίσμα επί της κορυφής του οποίου το άγαλμα του Ποσειδώνα ή Απόλλωνα. Στο τέταρτο επίπεδο υπήρχε ένας καθρέπτης που αντανακλούσε το φως του ήλιου κατά την διάρκεια της μέρας ενώ το βράδυ έκαιγε μία φλόγα για να προειδοποιεί τα διερχόμενα πλοία για την ύπαρξη εμποδίων. Η λέξη φάρος υιοθετήθηκε από πολλές χώρες και χρησιμοποιήθηκε ευρέως στο λατινογενές λεξιλόγιο και σε γλώσσες όπως τα Γαλλικά (phare), τα Ιταλικά (faro), Πορτογαλικά (farol) και Ισπανικά (faro).

Για τη συντήρηση της φωτιάς χρειάζονταν τεράστιες ποσότητες καύσιμων. Την τροφοδοτούσαν με ξύλα, που τα μετέφεραν χάρη στο σπειροειδές κεκλιμένο επίπεδο άλογα και μουλάρια. Πίσω από τη φωτιά υπήρχαν φύλλα ορειχάλκου που αντανακλούσαν τη λάμψη προς τη θάλασσα. Τα πλοία μπορούσαν να τη διακρίνουν από 50 χιλιόμετρα μακριά.

Ο φάρος κατασκευάστηκε επί της νησίδας Φάρος. Το νησί έδωσε το όνομα στο οικοδόμημα κι όχι τ’ αντίθετο, όπως πιστεύεται. Οι σύγχρονοι φάροι «δανείζονται» επίσης το όνομα της νησίδας. Είναι παγκοσμίως γνωστός με την ονομασία «Φάρος» της Αλεξάνδρειας επειδή ήταν λίγο έξω από το λιμάνι της Αλεξάνδρειας. Την περίφημη αυτή πόλη έχτισε ο Μέγας Αλέξανδρος, σε σχέδιο του αρχιτέκτονα Δεινοκράτη, όταν κατέλαβε την Αίγυπτο. Συνδεόταν τεχνητά με ένα είδος γέφυρας, το λεγόμενο Επταστάδιο (είχε, όπως μαρτυρά τ’ όνομά του, μήκος επτά στάδια) και σχημάτιζε το ένα μέρος του λιμανιού της Αλεξάνδρειας.

Επειδή η διαμόρφωση του λιμανιού και της ευρύτερης περιοχής ήταν επίπεδη και δίχως κάποιο σημάδι που να προειδοποιεί τα διερχόμενα πλοία, χρησίμευε για να δίνει κάποιο είδος σινιάλου για την προσέγγιση στο λιμάνι. Ο φάρος χτίστηκε από τον Σώστρατο τον Κνίδιο μηχανικό, αρχιτέκτονα, γιο του επίσης αρχιτέκτονα Δεξιφάνους που είχε κατασκευάσει το στάδιο «Τέτρα» της Αλεξάνδρειας, το 282

π.Χ., ενώ αρχικά η μελέτη του έργου είχε ξεκινήσει επί βασιλείας του πρώτου Βασιλιά της Ελληνιστικής περιόδου, τον Πτολεμαίο τον Α’ της Αιγύπτου, στρατηγό του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Μετά τον ανέλπιστο και απρόοπτο θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου ο Πτολεμαίος ανακήρυξε τον εαυτό του βασιλιά της τεράστιας αυτοκρατορίας που δημιούργησε ο Μέγας Αλέξανδρος το 305 π.Χ. Κατά την περίοδο της βασιλείας του ξεκίνησε και η κατασκευή αυτού του μεγαλουργήματος αλλά δεν πρόλαβε να το δει ολοκληρωμένο αφού πέθανε το 283 π.Χ. Ο γιος του, Πτολεμαίος Β’ Φιλάδελφος, είδε το έργο να ολοκληρώνεται δώδεκα χρόνια από την έναρξη της δόμησής του το 270 π.Χ..

Μετά τις πυραμίδες της Αιγύπτου, ο φάρος της Αλεξάνδρειας είναι το μεγαλύτερο σε χρονική διάρκεια μνημείο της περιοχής που κατάφερε να διασωθεί εώς την σχεδόν ολοκληρωτική καταστροφή του από τρεις σεισμούς που έλαβαν χώρα το 796 π.Χ., το 1303 και το 1323 μ.Χ.
Το 1323 ήταν η χρονιά που ο Άραβας επισκέπτης Ίμπν Μπατούτα δεν μπορούσε να εισέλθει στον φάρο από τα πολλά ερείπια που είχαν συγκεντρωθεί. Το 1480 μ.Χ. ο Σουλτάνος της Αιγύπτου, Καΐτ-μπέης, χρησιμοποίησε τα εναπομείναντα ερείπια μεταφέροντάς τα για το χτίσιμο κάστρου στον ίδιο χώρο, πάνω στη θεμελίωση του Φάρου. Αλλά και αυτό το φρούριο αν και είχε ανακαινισθεί στις αρχές του 19ου αι. κατεδαφίστηκε από τους Άγγλους το 1882.

Πηγές: el.wikipedia.org | qsl.net | focusmag.gr | piperidis.co.nr | pathfinder.gr | valentine.gr | spinoza.gr | tovima.gr